

Codex Ethicus

Samþykktur á aðalfundi Læknafélags Íslands 1. október 2005

Á aðalfundi LÍ dag-
ana 30. september
og 1. október 2005
voru samþykktar
talsverðar breytingar
á siðareglum lækna
– Codex Ethicus.
Þær eru því birtar
hér í heild sinni með
áorðnum breyting-
um.

Læknafélag Íslands setur félagsmönnum siðareglur, Codex Ethicus – reglur um góða læknishætti sem reistar eru á Alþjóðasiðareglum lækna. Codex Ethicus er ætlaður öllum læknum sem starfa á Íslandi til leiðbeiningar og stuðnings í daglegu starfi.

Með samþykki þeirra staðfesta læknar að

- hlutverk þeirra er verndun heilbrigðis og baráttu gegn sjúkdómum,
- starfi þeirra fylgi ábyrgð gagnvart einstaklingum og samfélagi,
- þeir geta því aðeins vænst trausts, að þeir geri sér far um að uppfylla þær siðferðilegu kröfur sem læknisstarfinu fylgja.

Meginreglur

- I. Hafið velferð sjúklings og samfélags að leiðarljósi.
- II. Virðið læknisstarfið og sýnið ábyrgð í starfi.
- III. Sýnið sjúklingum virðingu og varðveitið upplýsingar um heilsufar þeirra og önnur einkamálefni.
- IV. Fræðið og fræðist af öðrum.
- V. Þekkið eigin takmarkanir og hæfni annarra.
- VI. Sýnið vammleysi í lífernri og starfi.
- VII. Virðið hefðir og sjálfstæði stéttarinnar.

I.

Almenn ákvæði um góða læknishætti

1. gr.

Lækni ber að virða mannlíf og mannhelgi. Læknir skal leitast við að hjálpa heilbrigðum til að varðveita heilsu sína og sjúkum til að öðlast heilbrigði að nýju.

Læknir skal rækja starf sitt af vandvirkni og samvirkusemi án tillits til eigin hagsmuna, persónulegra skoðana, stjórn mála, þjóðernis, trúarbragða, kynþátta, kynferðis, kynhneigðar eða annarra utanaðkomandi áhrifa.

Læknir skal í starfi sínu vinna samkvæmt sannfæringu sinni. Hann skal standa vörð um sjálfstæði læknastéttarinnar. Honum er ósæmandi að takast á hendur nokkra sýslu er skerðir sjálfstæði hans sem læknis og gæta heiðurs læknisstéttarinnar jafnt í læknisstörfum sínum sem öðrum athöfnum.

2. gr.

Lækni ber að viðhalda þekkingu sinni og endurnýja hana og leitast við að fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til starfa lækna á hverjum tíma. Lækni hlýðir í starfi sínu að fara sem minnst út fyrir það verksvið, sem menntun hans tekur til.

3. gr.

Læknir skal líta á fræðslustarf sitt sem sjálfsagða skyldu. Læknir skal kosta kapps um að miðla þekkingu sinni sem víðast til lækna og læknanema, til annarra heilbrigðisstétta og til almennings.

4. gr.

Það er meginregla að lækni er frjálst að hlýða samvisku sinni og sannfæringu. Hann getur, ef lög og úrskurðir bjóða ekki annað, synjað að framkvæma læknisverk, sem hann treystir sér ekki til að gera eða bera ábyrgð á eða hann telur ástæðulaust eða óþarft.

Lækni er skylt að veita sjúklingi nauðsynlega læknishjálp í viðlögum, nema hann hafi fullvissað sig um, að hún sé veitt af öðrum.

5. gr.

Lækni sémir ekki að láta hagsmuni óviðkomandi sjúklingi hafa áhrif á ákvarðanir sínar, þegar hann veitir eða vísar á heilbrigðisþjónustu.

Þegar læknir kemur fram eða tjáir sig, sem fulltrúi félags, opinbers eða einkarekins fyrirtækis eða stofnunar, skal hann gæta þess að getið sé á hvers vegum hann kemur fram.

Lækni, sem fær vitneskju um aðstæður sem hann telur faglega óviðunandi, er skylt að gera grein fyrir þeim skoðunum sínum.

6. gr.

Læknir skal við rannsóknir, ráðleggingar og meðferð byggja á fræðilegum niðurstöðum og/eða viðurkenndri reynslu.

Læknir skal við vísindarannsóknir gæta að velferð og hagsmunum einstakra sjúklinga og sjálfboðaliða, sem ætíð vega þyngra en hagsmunir vísinda og samfélags. Í þessu efni gilda ákvæði Helsinkyfirlýsingar Alþjóðafélags lækna frá 2000.

Læknir sem tekur þátt í vísindarannsókn skal gæta þess að allar rannsóknarniðurstöður, sem hafa þýðingu fyrir sjúkdómsgreiningu, meðferð og forvarnir, verði réttilega birtar. Læknir skal gæta

heidarleika og heilinda við meðferð vísindagagna. Birting niðurstaðna skal almennt fara fram á vettvangi læknisvísindanna.

7. gr.

Læknir skal kynna sér lög og reglur er gilda um störf lækna og starfsumhverfi, um réttindi sjúklinga, um vísindarannsóknir á heilbrigðissviði, persónuvernd og verndun persónuupplýsinga, lög og reglur stéttarfélagans og þær alþjóðlegu yfirlýsingar og samþykktir, sem Læknafélag Íslands á aðild að.

II.

Ákvæði um samband læknis og sjúklings

8. gr.

Samband læknis og sjúklings byggist á gagnkvæmu trausti og gagnkvæmum skyldum.

Læknir ber ábyrgð á greiningu og ráðleggingum um meðferð sjúklings en sjúklingur veitir lækni nauðsynlegar upplýsingar um heilsufar sitt og ástand.

9. gr.

Læknir skýrir sjúklingi frá sjúkdómi hans, ástandi hans og horfum, nema sjúklingur óski þess sérstaklega að fá ekki þessar upplýsingar. Læknir má gefa aðstandendum sjúklings, að svo miklu leyti sem þagnarskylda hans leyfir, þær upplýsingar um sjúkdóm hans og batahorfur, sem læknir telur nauðsynlegar. Eigi í hlut sjúklingur sem ekki getur tileinkað sér veittar upplýsingar, skulu þær gefnar foreldri, forráðamanni eða nánasta aðstandanda.

Læknir skal eftir því sem tók eru á, útskýra fyrir sjúklingi eðli og tilgang rannsókna og meðferðar, sem hann veitir eða ráðleggur sjúklingnum. Þess skal ávallt gætt og ef með þarf, skal sjúklingi gert það ljóst, að læknir ráðleggur, en skipar ekki.

Læknir skal varast að leggja óhóflega erfiðar rannsóknir eða meðferð á sjúkling, ef ætla má að þær veiki andlegan og líkamlegan þrótt hans.

Læknir skal gæta ítrustu varkárni við ávísun lyfja.

Læknir skal við ákvarðanir taka tillit til fjárhags sjúklings og samfélags.

10. gr.

Læknir skal hafa það hugfast að nán persónuleg kynni við sjúkling geta haft áhrif á dómgreind hans og faglegt sjálfstæði. Læknir ætti því almennt að forðast að bera ábyrgð á læknismeðferð náinna vandamanna sinna, ekki síst þegar um langvarandi og alvarlega sjúkdóma er að ræða. Ótilhlýðilegt er að læknir stofni til kynferðislegs sambands við sjúkling sem hann hefur til meðferðar.

11. gr.

Lækni ber að auðsýna sjúklingi sínum þá umhyggju og nærgætni sem hann getur framast við komið. Ef ekki er á hans færi að framkvæma nauðsynlega rannsókn eða aðgerð, skal hann í samráði við sjúklinginn undandráttaarlaust leita fulltingis lækna eða stofnana, sem geta hjálpað til að leysa vanda sjúklingsins. Lækni hlýðir ekki að synja sjúklingi sínum um að kveðja annan lækni til ráðuneytis, ef ætla má að hann geti orðið að liði.

Stuðlað skal að því að meðferð sjúklinga sé samfelld.

Læknir skal að lokinni rannsókn sinni á sjúklingi eða meðferð láta tilvísandi lækni í té skýrslu um rannsóknir sínar eða meðferð, svo og tillögur um framhaldsmeðferð, ef hennar er þörf.

Telji læknir, að hann geti ekki veitt sjúklingi frekari meðferð, sem þó er möguleg, skal hann vísa honum til þess læknis, sem getur veitt hana.

Óski sjúklingur eftir að skipta um lækni, skal það auðveldað með afhendingu nauðsynlegra gagna.

12. gr.

Nú skoða fleiri læknar sjúkling saman og svo ber til, að þeir eru ekki sammála eða vilja bera saman bækur sínar. Geri þeir það í viðurvist sjúklinga eða aðstandenda, skulu læknarnir haga orðum sínum svo, að þeir skapi ekki óvissu eða ótta hjá þeim sem á hlýða.

13. gr.

Lækni er skylt að forðast af fremsta megni að hafast nokkuð að, er veikt gæti trúnaðarsamband hans við sjúklinga sína.

Lækni er óheimilt að skýra frá heilsufari, sjúkdómsgreiningu, horfum, meðferð eða öðrum einkamálum sjúklinga eða afhenda gögn með upplýsingum, sem sjúklingar hafa skýrt honum frá eða hann hefur með öðrum hætti fengið vitneskju um í starfi sínu, nema með samþykki sjúklings, eftir úrskurði dómara eða samkvæmt lagaboði. Lækni ber að áminna samstarfsfólk og starfslid sitt um að gæta með sama hætti fyllstu þagmælsku um allt er varðar sjúkling hans.

Lækni hlýðir ekki fyrir dómi, að leggja fram sjúkraskýrslur máli sínu til sönnunar án úrskurðar dómara. Sjúklingur getur hins vegar krafist þess, að slík skýrsla um hann sé lögð fram.

14. gr.

Lækni ber að halda skrár með þeim gögnum sem skipt geta máli við sjúkdómsgreiningu og meðferð sjúklinga og um samskipti við sjúklinga eða aðra aðila.

Sjúkraskrár innihalda upplýsingar um heilsufar

og aðra einkahagi viðkomandi einstaklinga sem eru viðkvæmar persónulegar upplýsingar. Um meðferð þeirra, afhendingu og flutning fer eftir reglum í 3. m.gr. 15. greinar í Codex þessum, lækna-lögum, lögum um réttindi sjúklinga og lögum um persónuvernd og verndun persónuupplýsinga.

Skriflegar heilsufarsupplýsingar sem fara á milli læknis og sjúklings eru hluti af sjúkraskrá sjúklings.

15. gr.

Læknir skal vera óvilhallur í vottorðagjöf. Í vottorði komi fram hvert er tilefni þess og tilgangur og í því hlýðir að staðfesta það eitt, er máli skiptir hverju sinni og aðeins það, sem læknirinn hefur sjálfur gengið úr skugga um.

Læknir skal ekki skrá sjúkdómsgreiningu á vottorð, nema þau fari einungis um hendur lækna, annarra heilbrigðisstarfsmanna og þeirra annarra, sem bundnir eru þagnarskyldu lögum samkvæmt, nema að ósk sjúklings eða forráðamanns hans.

Læknir má ekki láta af hendi vottorð eða skýrslur um sjúkling án samþykkis hans, forráðamanns eða nánustu vandamanna sé sjúklingur ekki fær um að gefa samþykki, nema lög eða dómsúrskurður bjóði svo.

III.

Um auglýsingar lækna, vefsíður og fjölmiðla

16. gr.

Lækni hlýðir að birta nýjungar í fræðigreini sinni með mikilli gát, hann skal gæta fyllstu varkárni í ummælum um fagleg mál og hann skal íhuga ábyrgð sína í því efni, hvort sem hann ræðir við einstakling eða á opinberum vettvangi.

17. gr.

Læknir skal tryggja, þegar fjölmiðlar leita til hans, að ekki sé annað eftir honum haft en það, sem hann telur sér samboðið að efni og formi.

18. gr.

Læknir má auglýsa starfsemi sína að því marki sem landslög leyfa.

Við kynningu á læknisþjónustu skal veita nákvæmar og áreiðanlegar upplýsingar og hafa öryggi þeirra að leiðarljósi sem leita eftir þjónustunni. Kynni læknir sjálfan sig og starfsemi sína á vefsíðum eða með öðrum hætti skal hann birta siðareglur lækna með aðgengilegum hætti.

19. gr.

Læknir má ekki gefa fyrirheit um undralækningar

né heldur gefa í skyn, að honum séu kunn lyf eða lækningaaðferðir, sem ekki séu á vitorði lækna almennt. Læknir skal og forðast ummæli, sem geti skapað óþarfan eða óréttlætanlegan ótta við sjúkdóma eða órókstudda vantrú á læknisstarfi.

20. gr.

Lækni er ósæmandi að vekja á sér ótilhlýðilega athygli eða gefa í skyn yfirburði sína yfir aðra lækna með því að hampa eða láta hampa menntun sinni, þekkingu, hæfni, afrekum, aðferðum eða vinsældum, hvort heldur er í auglýsingum, á vefsíðum, í viðtölum, blaðagreinum, ritgerðum, fyrirlestrum, útvarpserindum, sjónvarpi eða á annan hátt.

Læknir má ekki veita rangar, ófullnægjandi eða villandi upplýsingar í auglýsingum eða með öðrum hætti, og afla sér viðskipta með öðrum ótilhlýðilegum aðferðum.

21. gr.

Læknir má ekki leyfa notkun á lærdómstítli sínum í auglýsingum um lyf, sjúkravörur eða neinn þann varning, sem talinn er lækna eða koma í veg fyrir sjúkdóma eða sjúkdómseinkenni.

Læknir skal gæta þess í ræðu og riti að haga umfjöllun sinni um lyf og sjúkravörur með þeim hætti að hún verði ekki álitin fela í sér auglýsingu. Ummæli læknis um lyf eða sjúkravörur í faglegu samhengi, í greinum eða fyrirlestrum, teljast ekki auglýsingar, enda sé þar ekki ágóðavon fyrir lækninn.

IV.

Ákvæði um samskipti lækna innbyrðis og eftirlit Læknafélags Íslands

22. gr.

Læknar skulu hafa góða samvinnu sín á milli og sýna hver öðrum fulla virðingu.

Skulu læknar sýna þá tillitssemi sem samrýmanleg er hagsmunum sjúklinga.

Læknir skal aðstoða lækni sem á við vanda að stríða og leiðbeina honum.

Lækni er skylt að auðsýna öðrum læknum drengskap og háttvísi jafnt í viðtali sem umtali, ráðum sem gerðum, í ræðu og riti og hann skal forðast að kasta rýrð á þekkingu eða störf annarra lækna.

23. gr.

Lækni hlýðir ekki að eiga hlut að áskorunum frá almenningi varðandi veitingu læknisstarfs eða til að hafa áhrif á ákvörðun læknis um að setjast að á tilteknum stað, hvort sem um er að ræða hann sjálfan eða aðra.

24. gr.

Stjórn Læknafélags Íslands ásamt með stjórnnum svæðafélaga hefur eftirlit með því að reglum þessum sé fylgt. Siðanefnd félagsins sker úr um ágreining um skilning á reglum þessum og fjallar um síðamál sem til hennar er vísað.

25. gr.

Telji læknir að ástæða sé til íhlutunar vegna brots læknis á reglunum eða vanhæfni læknis í starfi, skal hann snúa sér til landlæknis, sem hefur eftirlit með heilbrigðisstéttum, stjórnar Læknafélags Íslands, stjórnar viðkomandi svæðafélags Læknafélags Íslands eða til siðanefndar Læknafélags Íslands. Sé læknir í vafa um hvort nægileg ástæða geti verið til þess að gera athugasemdir við háttsemi læknis leitar hann ráðgjafar hjá Læknafélagi Íslands.